

El primer any d'un periodista bosnià refugiat a Barcelona

Les satisfaccions i dificultats professionals, laborals i personals d'un exiliat, explicades per ell mateix

— Erol Colakovic —

El passat mes de febrer, ara fa un any, Erol Colakovic, periodista bosnià, va decidir abandonar Belgrad, on vivia amb la seva dona, i tractar de trobar feina a Barcelona.

En aquestes planes explica aquesta traumàtica experiència personal.

Colakovic, que havia treballat al seu país sobretot com a fotògraf i càmera de televisió, coneixia Barcelona des que va ser premiat l'any 1988 amb el premi Ondas per un programa realitzat per a la JRT/TV de Sarajevo, la seva ciutat de naixement.

.....

És el vuitè mes, ja, que estic a Barcelona. Fa dinou mesos que va començar la guerra a Bòsnia. Han passat més de dos anys des que van caure les primeres víctimes dels conflictes nacionalistes a Croàcia. És el cinquè any que regna la bogeria política al territori de l'antiga Iugoslàvia. Els disturbis de Kosovo van començar l'abril del llunyà 1981. L'últim i el primer president de la República Socialista Federativa de Iugoslàvia, "l'estimat líder, fill de tots els pobles i nacions", el camarada Josip Broz, Tito, va morir a les tres i cinc minuts de la tarda del 4 de maig al Centre Clínic Ljubljana, en l'encara més llunyà 1980. En el moment en què, com un llamp, es va difondre per tot Iugoslàvia la mort de Tito, jo era a l'estadi de Kosevo, a Sarajevo. Veia el partit de futbol de primera divisió entre el Sarajevo i el NC Osijek.

Van interrompre el partit i pels altaveus van anunciar que Tito havia mort. Alguns jugadors es

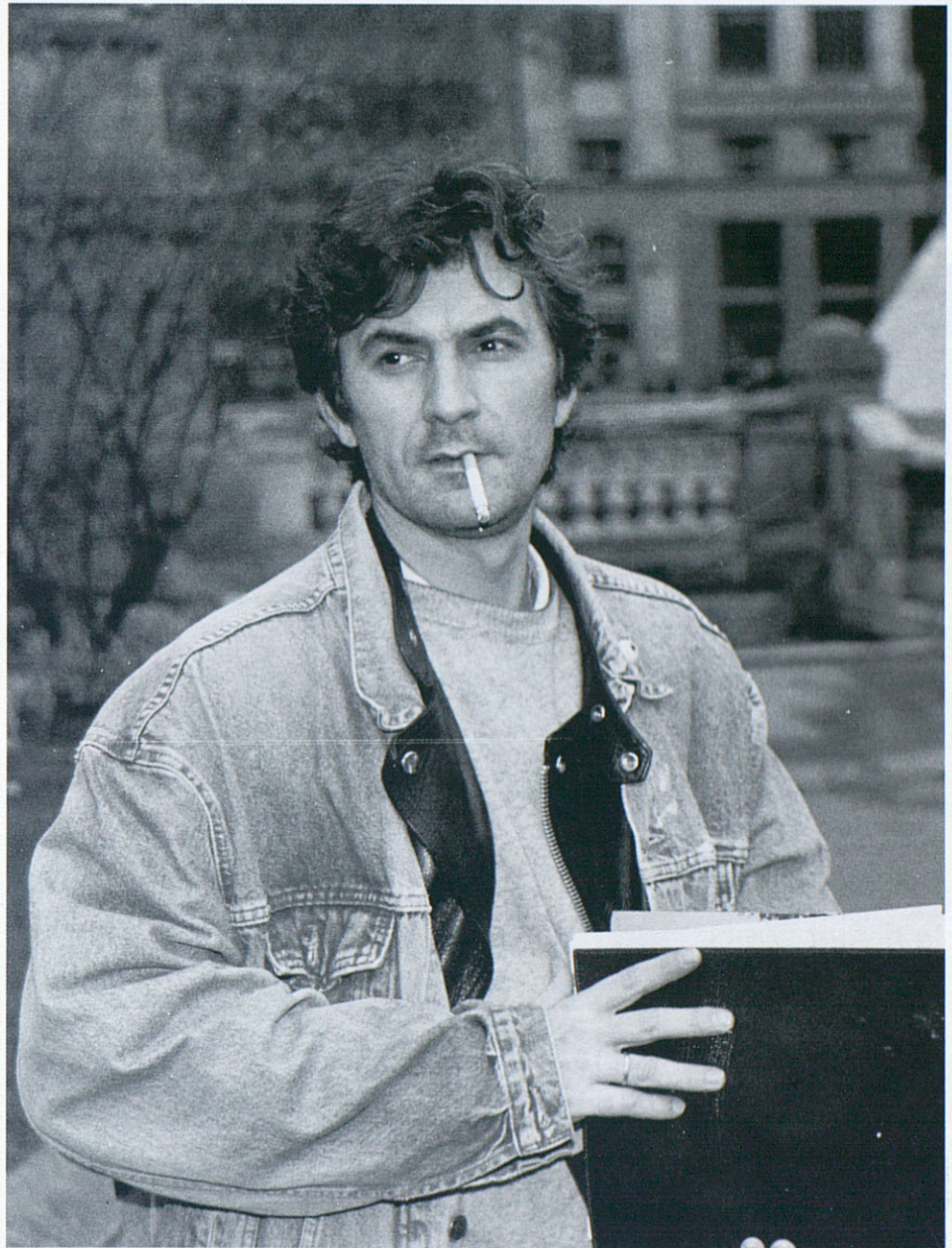

FOTO: DIEGO ALGUERACHE

— Erol Colakovic va abandonar Belgrad el febrer i des d'aleshores tracta de trobar feina a Barcelona —

van agenollar, d'altres es van posar a plorar, mentre que deu mil espectadors es van dirigir, en silenci, cap a la sortida. Pel servei de megafonia se sentia la cançó popular "Camarada Tito, et jurem que seguirem el teu camí...". Me'n vaig anar a casa corrents a recollir la màquina de fotografar i cap a la redacció de la revista en què col·laborava. Vaig sortir als carrers de Sarajevo. L'avinguda principal es deia —en realitat s'ho diu carrer de Tito. Era un matí assolellat, hi havia molta gent passejant i molts encara no sabien la notícia. Algunes parelles joves no van fer cas de la gent que se n'anava apressadament cap a casa o que plorava. Més tard van saber la causa de tant d'enrenou a la ciutat.

A l'enterrament de Tito, hi van assistir pràcticament tots els grans personatges polítics del món: Brezniev, Carter, Brandt... Els darrers moments de quan Iugoslàvia representava alguna cosa per al món. Va ser l'època de la guerra freda. El teló d'acer semblava més gruixut i fort que mai. No hi havia ni una sola esquerda al mur de Berlín. Només els graffitis al cantó occidental del mur denunciaven tota la vergonya de la divisió.

Ara em ve a la memòria una pregunta que em va fer, al 1975, un conegut meu austríac de la meua edat. "Què passarà quan es mori en Tito?" Em

vaig sentir gairebé ofès i li vaig respondre: "Què pot passar? Tot quedarà igual que ara; i si algú ens ataca... l'expulsarem!".

Vaig viure la caiguda del mur de Berlín a l'International Desk de la BBC. Tots ens vam alegrar que, finalment, es trenqués el gel. Després de tres mesos a Londres en la perfecció específica professional, vaig tornar a Iugoslàvia. Mentre, ja s'havien acabat les "revolucions de vellut" de Praga i Sòfia i començava aquella altra molt més sagnant a Bucarest.

Al mateix temps, en el Catorzè Congrés del Partit Comunista es va dissoldre el partit com a tal. La profunda animositat que sentia envers l'aplicació distorsionada de la teoria de Karl Marx i envers el coqueteig polític del meu país cap a l'Est i l'Oest alhora em qualificava com un dels que públicament abonaven i desitjaven la destrucció del feixuc aparell burocràtic de la Unió Comunista de Iugoslàvia. D'altra banda, tant jo com moltíssims més, inclòs l'aleshores primer ministre Ante Markovic, estàvem convençuts que Iugoslàvia existiria després i tot dels comunistes. Desgraciadament, la deformació política i ètica, arrelada durant 45 anys a l'estructura de la societat, juntament amb la quasi alliberada consciència del poble, van encaminar-se cap a una altra direcció. Els intents del Partit reformista

Erol i la seva muller Tatiana, embarassada, a la plaça de Catalunya, en una fotografia presa el novembre darrer. La seva filla, Ada, ha nascut a Barcelona el mes de gener de 1994.

FOTO: DIEGO ALGUERACHE

— **“Tot va començar com una novel·la d’amor. Els primers dies a Barcelona van ser fantàstics”** —

en la lluita entre els nacionalistes i els neonacionalsocialistes per trobar la salvació per a l'econòmicament pansida Iugoslàvia multinacional es van quedar en això, en intents i prou. Les forces polítiques iugoslaves desitjoses de destrucció i la inconseqüent i de vegades hipòcrita política d'Europa i Amèrica van aconseguir privar milions de persones d'un contacte estret amb l'avanç de la civilització i la democràcia. El 1991 els iugoslaves es van atacar a si mateixos. Molts, jo entre ells, es van veure desterrats del propi país. El vice-cònsul de l'ambaixada espanyola a Belgrad em va donar l'esperança que em va portar a la meua nova vida. En realitat em va dir que el premi Ondas, amb el qual vaig ser guardonat el 1988, és un premi realment important i que seria molt ben rebut a Espanya. Això em va dur a Barcelona. Avui estic escrivint amb la màquina d'escriure que em van regalar, faig fotos amb l'aparell de laboratori prestat, veig les notícies en una tele regalada, em miro en un mirall que he trobat al carrer. Ja fa vuit mesos que intento trobar la connexió amb el món. De vegades em sembla que hi sóc a un pas; d'altres, mentre espero l'ajuda a l'església evangelista, penso que hi ha moltes milles pel mig.

Els primers cinc mesos

Tot va començar com en una novel·la d'amor. Els primers dies a Barcelona van ser fantàstics. Em vaig posar en contacte amb un vell conegut, Jaume Vilalta. Ell havia rebut el premi Ondas el mateix any que jo. Era el director de "Línea 900", a TVE. Jo sóc refugiat polític, exiliat de guerra. De vegades em pregunto per què la gent que té tants punts en comú es diferencia tant en el transcurs de la vida. Aquest amic meu em va posar en contacte amb el Col·legi de Periodistes. Tenia a la meua disposició telèfon, fax, màquina d'escriure, amabilitat, tot allò que havia deixat a Belgrad. Julià Castelló i Minxa Gil em van rebre aquells dies a casa seva "per poc temps". Aquest poc temps va durar cinc mesos. Per descomptat va aparèixer la barrera de l'idioma, perquè amb l'anglès no n'hi havia prou. Ràdio Barcelona, en realitat el seu director, va decidir ajudar-me econòmicament durant els primers sis mesos. Amb en Julià vam començar a conèixer Catalunya; vam anar a la Costa Brava, a Sant Feliu de Guíxols, al Museu Dalí de Figueres... em cremava amb el sol d'abril i feia fotos en el torneig Comte de Godó '93: Agassi, Bruguera, tots ells; i torna un altre cop una sensació meravellosa amb la meua Nikon a la mà. Amb un conegut fotògraf que em va convidar a treballar amb ell ens comunicàvem amb un llenguatge que només coneixen els fotògrafs. Semblava content amb la meua feina. Vam anar a veure el partit entre l'Espanyol i el Real Madrid. Vaig fer fotos a Prosinecki. "D'on ets, tiu?", em va preguntar en l'argot típic dels futbolistes. Què li podia contestar? "De tot arreu. Vaig néixer a Sarajevo, vaig treure el diploma universitari a Zagreb, he

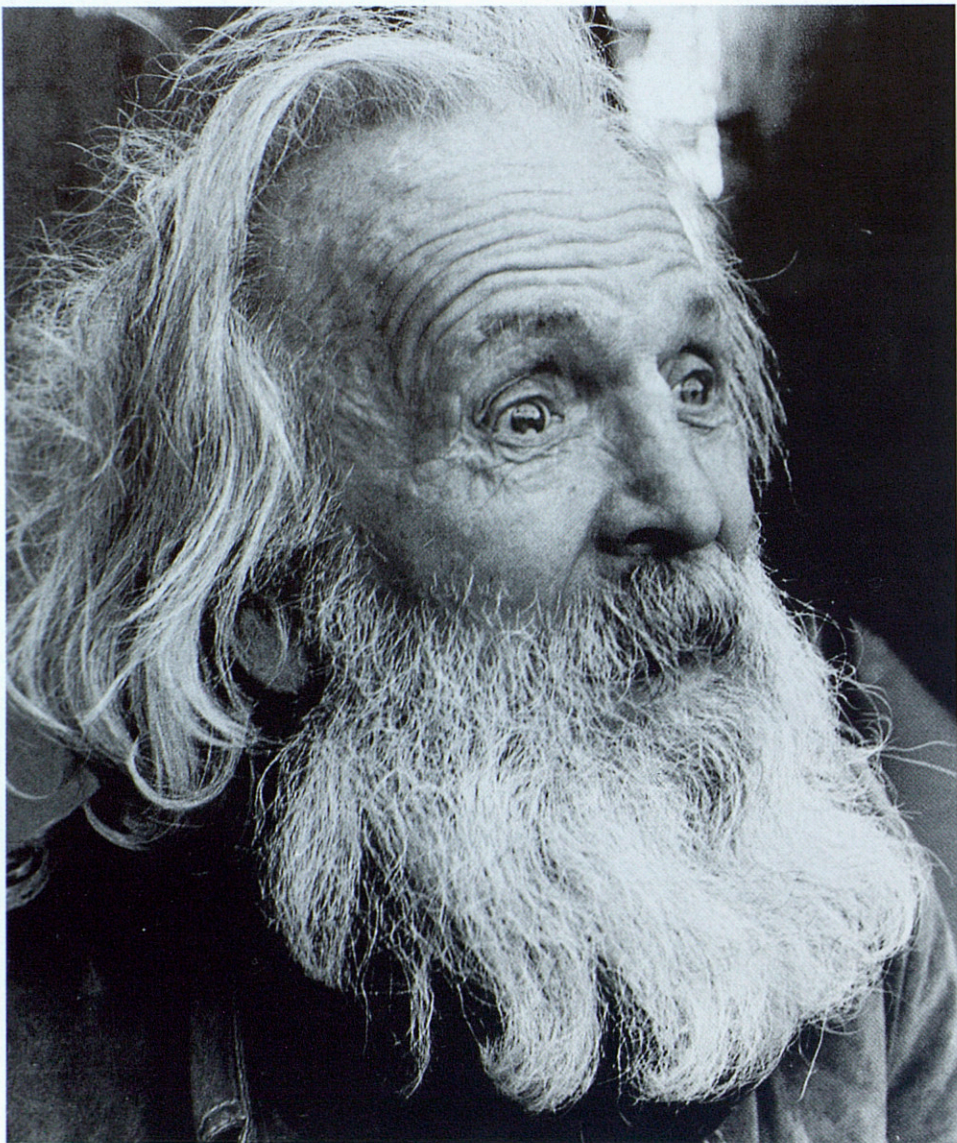
Erol Colakovic rebent el premi Ondas de televisió internacional l'11 de novembre de 1988.

viscut els últims dos anys a Belgrad". La mirada interrogant de Prosinecki va agafar una expressió de comprensió, probablement per la meua incertesa, precisament. Prosinecki va marcar un gol en aquell partit. Va guanyar el Real Madrid i l'Espanyol va quedar fora de la primera divisió. A aquell col·lega fotògraf, el vaig veure per darrer cop el juny, quan va pagar-me la feina...

Un refugiat o un home lliure

En aquell temps vaig començar a investigar si Tatiana, la meua dona, podia venir aquí i escapar-se de la follia política de Belgrad. Tothom feia que sí amb el cap. Nosaltres dos planejàvem de llogar un pis, quan ella arribés, i començar una nova vida independent. Tanmateix, uns dies abans de venir a Barcelona, en un autobús a Belgrad ple de gom a gom com a conseqüència de les sancions aplicades a Sèrbia, li van robar tots els documents i pràcticament tots els estalvis. Per tant, era evident que no podíem ni pensar a llogar un pis. Amb tot, estic molt content perquè, gràcies als nostres amfitrions i a la seva atenció i amabilitat, tots els problemes que ens turmentaven van quedar pal·liats. Per l'abril vam començar un curs d'espanyol a la Creu Roja. ACSAR no ens podia ajudar, perquè no vam demanar asil polític i no volíem presentar-nos com a refugiats. Quan encara era a Belgrad vaig resoldre el dilema sobre si era un refugiat o un home lliure. No trobava ètic demanar asil, tot i que vaig sortir de Sarajevo tres dies abans que comencés la guerra. Hi havia, i encara hi ha, molta gent a Bòsnia que

— **"No trobava ètic demanar asil polític. Hi ha molts que necessiten aquesta ajuda més que jo"** —

necessita més que jo aquesta ajuda, i la sola idea que "prendria el lloc" a un germà o amic que encara és a Sarajevo em convencia de no demanar l'asil polític i l'ajuda.

La gent del Col·legi de Periodistes em va començar a arreglar els papers necessaris per a l'estada a Espanya: exempció del visat, permís de treball, residència. El secretari del Col·legi sempre tenia temps per a Tatiana i per a mi. Pel maig em van "oferir" feina a la Universitat. Havia de començar l'agost. "Falta molt de temps, encara", vaig dir a en Julià. "No, home, no. Això és aquí mateix", va fer ell. "Al juny decau la feina, i pel juliol i l'agost són vacances i la feina para". Tenia raó, el temps passa volant, però la feina només es va quedar en oferta. Vaig conèixer un càmera que treballa pel seu compte (*és free lance*). Me'l van presentar i vam estar parlant... Té tot l'equip tècnic que li cal i treballa a TVE a Sant Cugat. Em va preguntar: "Tu quant li pagaries, a un ajudant?", "Entre sis mil i set mil", vaig dir-li. "Jo li'n pagaria deu mil...", va fer ell. Vaig mirar-lo amb uns ulls ben oberts, perquè ja em veia treballant amb aquell home tan simpàtic. "Però jo mai contracto ajudants", va acabar. Jo no vaig dir res. Al cap de poc temps, nosaltres dos, a pesar de tot, vam acabar treballant junts. Era una feina per al programa "Línea 900". El rodatge, els focus, els micròfons, el so familiar de les càmeres... El títol del document era "Per què els joves es casen per l'Església?". El periodista i el realitzador, joves i seriosos, tractaven el tema pràcticament de tots els angles; em va agradar com treballaven. Potser havia trobat el contacte? Amb aquest *free lance* vaig fer dos treballs més: el Teatre Maratón i el Festival de Dansa al parc Güell. La darrera vegada que ens vam veure va ser quan em va escriure la garantia necessària per poder llogar el pis.

Sóc empordanès

Els mesos d'estiu se'm van fer insuportables i llargs... El que menys necessitava era descans. Ja havia descansat massa a Belgrad després de les purgues dels "inadequats" a la Televisió. Va venir un grup de periodistes del diari *Oslovođenje* de Sarajevo. Vaig retrobar-me amb Zlato Dizdorevic, que havia estat el meu redactor en cap. Tot això em va enardir el furor per la feina. El Centre Internacional de Premsa va quedar desert. Ni tan sols el bar estava obert. No s'hi podia ni llegir el diari. Jo no estava pas aquí com un turista, ni tampoc hi descansava... Els meus records em van portar a Lostovo i Mljet, dues illes precioses de l'Adriàtic. Les gavines, algun vaixell, el mar... i Dubrovnik! No debades Tatiana i jo havíem escollit Dubrovnik per casarnos-hi i Mljet per passar-hi la lluna de mel. Hi ha alguna cosa irresistible, al Mediterrani. Sento que hi pertanyo; per això de vegades dic en broma que sóc empordanès. Quan vaig conèixer les restes gregues i romanes d'aquí no vaig poder resistir-me a la convicció del tremp infrangible de les cultures mediterrànies. Tatiana i jo no vam

— "Els mesos d'estiu se'm van fer insuportables i llargs. El que menys necessitava era descans" —

permetre que ens agafés la *fiaka* (malenconia, abandó) típica de la gent mediterrània els mesos d'estiu. Vam conèixer Barcelona i gent nova que no estava estretament relacionada amb la meua feina. Els nostres amics espanyols eren de vacances a Portugal...

A finals de juliol, després d'unes quantes entrevistes que ens van fer per a la premsa i la televisió, em van publicar el meu primer text a *El Periódico*. Em van alegrar els compliments del redactor i d'altres col·legues i coneguts que l'havien llegit. Em vaig preguntar una altra vegada: "Dec haver trobat el contacte?"

En comptes de banyar-nos tranquil·lament al mar, la meua dona i jo vam haver de dedicar-nos a buscar pis. Ens vam donar de termini límit fins a l'1 de setembre per trobar "qualsevol cosa". Teníem una pressa moral, perquè l'amabilitat i les ganes d'ajudar dels nostres amfitrions ens convertien a poc a poc en dos nens; i ells ja en tenien dos, de nens.

Ens podíem permetre de pagar fins a 50.000 pessetes al mes, pel pis. Esperàvem que els anuncis a *La Vanguardia* ens servien de bona guia, però vam descobrir que xocàvem amb les agències immobiliàries. A una d'elles vam regalar-li la nostra confiança i els nostres diners. A canvi, ens van donar uns quants números de telèfon d'uns quants propietaris d'apartaments per llogar que complien les condicions que ens convenien. Però després dels primers contactes telefònics ens vam adonar de la trampa dels intermediaris: l'oferta es diferenciava molt de la realitat. Vam conèixer tots els racons de la ciutat, els bonics i els lletjos...

S'acostava l'1 de setembre i continuàvem sense trobar pis. I llavors, com sol passar, vam descobrir una agència al nostre barri que tenia l'oferta adequada. Quan la vam veure, la nostra futura llar ens va semblar el lloc més bonic del món. L'amable cap de l'agència immobiliària i el propietari del pis es van merèixer l'últim marc alemany que teníem, perquè finalment ens podíem mudar al "nostre espai".

Contactes professionals

Els primers dies de setembre vaig començar els contactes professionals que havia establert abans de l'estiu: Cope TV, Estudis ICM, Producció BCN... No hi havia feina, i l'estiu ja s'havia acabat. Llavors vaig escriure un reportatge sobre el Nepal, acompanyat de més de dues-centes diapositives. Creia que era un tresor.

Primer vaig anar a un diari de gran tiratge. Un dels directors em va posar en contacte amb el redactor del dominical i vaig presentar-me a l'entrevista ple d'esperança. Els va agradar l'article, i també les diapositives, però hi havia un problema: feia un parell de mesos el dominical havia publicat un reportatge sobre el quarantè aniversari de la conquesta de l'Everest. Jo ja ho sabia, però, ¿què tenia a veure, això, amb el meu article? I tant, que hi tenia a veure! En aquell moment estaven preparant un altre reportatge

sobre l'acció ecològica de neteja d'aquesta muntanya. Resumint: gràcies, estarem en contacte...

Llavors vaig anar al *Nou Diari*. Hi treballava un conegut d'Iniciativa de Periodistes per Bòsnia. El redactor de la divisió fotogràfica estava encantat; gairebé va pregar al seu redactor en cap de trobar la manera de publicar el meu reportatge. Però també hi havia un problema: aquest rotatiu no havia pagat gairebé cap honorari en els darrers cinc mesos. No els podia pas regalar el reportatge només per omplir el meu currículum, considerablement ple, ja. Gràcies i a reveure, fins a millors temps.

El següent lloc que vaig visitar va ser *Altair*, una revista mensual que em va agradar moltíssim. Les seves oficines estan en un antic edifici del carrer Maragall que em va donar molta confiança. El director artístic es va mirar les diapositives i en va fer uns comentaris molt afalagadors. Llavors van portar els darrers dos números d'*Altair*, i en fullejar-los em vaig quedar de pedra: l'últim número d'aquesta extraordinària revista estava dedicat al Nepal. El penúltim a Tanzània. En veure això, se me'n va anar en orris la idea d'escriure sobre l'escalada del Kilimanjaro com a proper reportatge. Els redactors d'*Altair* es van interessar per les diapositives del Tibet i de Papua Nova Guinea, però aquí també hi havia un problema: l'arxiu complet es troba a la caixa forta d'un banc a l'arrasat Sarajevo.

El sots-director d'un tercer diari em va convèncer definitivament que encara no havia conegut prou bé la gent i el país on intentava trobar la connexió amb allò perdut. Després de parlar-hi, vaig entendre que a Espanya no és gens difícil de tenir una entrevista fins i tot amb l'eminència més important, però el que eventualment aquesta persona farà respecte del

En aquestes pàgines, unes mostres del treball fotogràfic d'Erol Colakovic al seu país. A la plana de l'esquerra, vells musulmans bosnians. Pertanyen a una generació que ja ha viscut tres guerres. En aquesta plana, camperols a Belgrad: un serbi, un croata i un musulmà. ¿Quina és la diferència?

— **"A Espanya no és difícil ser rebut per demanar feina, però el que faran respecte al convingut ja és un altre tema"** —

que s'ha parlat i convingut ja és un altre tema. Les meves experiències a Anglaterra i Alemanya m'havien ensenyat que si et quedaves al despatx del redactor i hi parlaves més de deu minuts, ja tenies la feina assegurada. M'havia oblidat del llibre *La llengua muda*, de Hall, en què s'expliquen perfectament les diferències entre civilitzacions i cultures. Si a l'Àfrica el conill és símbol de valentia i a Europa ho és de covardia, ¿amb quin criteri la meva xerrada d'una hora hauria de representar una col·laboració assegurada?

Després de la primera reacció d'aprovació del tema, perquè feia quatre anys havia estat amb el rei Joan Carles al Nepal, el sots-director i jo vam continuar l'agradable conversa sobre diverses idees. Per exemple, una exposició de fotografies: Sarajevo abans i ara. L'exposició de les meves fotos artístiques: unes quantes entrevistes. En sortir de l'edifici tenia la sensació que ja coneixia de les pel·lícules de Hollywood: havia trobat el camí de l'èxit! Vaig fer dues trucades telefòniques en va per concretar una entrevista amb el destacat director de cinema iugoslau Kusturica, que començava el rodatge a Praga de la seva nova pel·lícula. Després el silenci. Probablement entrevistaré Kusturica en alguna altra ocasió, quan pugui finançar el viatge jo mateix.

Entrevistes infructuoses

Així, segons la meva pròpia convicció, pel setembre em vaig convertir en *recordman* d'una cursa inexistent: les entrevistes infructuoses. De sobte havia perdut set quilos. Això em va fer pensar d'una altra manera. Vaig recordar que hi havia agències d'intermediaris per a tota mena de feines. Segur que a Barcelona n'hi ha moltes, d'aquestes agències. Una meva amiga d'aquí en té una, i realment em va ajudar molt en la venda del reportatge del Nepal. Fins i tot em va dir que no cobraria la seva comissió, en cas de venda, perquè es va adonar de la meva cada vegada més delicada situació personal: Tatiana i jo esperem un fill que ja haurà nascut, pel gener, quan aquestes ratlles es publiquin. Gràcies a l'esforç i a la infinita amabilitat d'aquesta dona sé que a hores d'ara el reportatge és a Madrid, a la redacció de la revista *Viajar*; encara estem esperant una resposta.

Em vaig unir a la Iniciativa dels Periodistes per Bòsnia quan es va fundar. Sembla que no vam pas destacar gaire, perquè no vam pas obtenir els resultats esperats. Em refereixo, és clar, a l'ajuda econòmica que vam recollir; va ser molt modesta, tenint en compte el poder dels mitjans de comunicació i el nombre de gent que hi treballa. La millor acció que es va realitzar va ser, segons el meu parer, la dels Fotògrafs per la Pau —una associació de Girona. Vaig conèixer alguns fotògrafs d'aquesta associació. A l'octubre vaig assabentar-me que volien anar a Sarajevo i els vaig oferir que s'allotgessin a casa del meu germà. Els volia ajudar —encara que fos poc— a reduir les despeses del viatge, que es costejaven

ells mateixos. Estic contentíssim que ho acceptessin, perquè així, d'alguna manera, es van convertir en un llaç entre jo i la meva família i amics que es troben en aquella ciutat devastada per la guerra. Quan van tornar, estaven plens d'un munt d'impressions. Hi ha un estrany repte i orgull, en aquella ciutat.

Pot ser que sigui una utopia, però aquesta utopia, després de dinou mesos i quatre milions de míssils i bombes, demostra precisament allò que vol aconseguir Europa. Hi ha una ciutat en la qual, tot i la guerra i la destrucció, hi conviuen diverses ètnies i religions, una certa tolerància de guerra i fins es podria dir que hi ha amor. El problema dels Balcans és que sempre hem intentat que Europa ens estimi. Espero que els termes "com un intel·lectual europeu" que pretenien ser un compliment, ara hagin desaparegut, allà. És fàcil ser europeu: avui dia és molt més difícil ser bosni o iugoslau. S'ha de superar l'odi creat; s'ha de perdonar, però no pas oblidar. Tard o d'hora la guerra haurà de parar, per les inevitables lleis del temps. Molts, engegats pel fum de la pólvora, s'adonaran del que hi ha al seu voltant. Hi haurà llavors vius per enterrar els morts?

Recordo unes paraules d'un pope ortodox: "Fill meu, Sèrbia pot arribar fins a Viena, però ¿hi haurà gent que hi visqui?". No hi havia guerra quan m'ho va dir, fa dos anys; il·luminat, aquest seguidor de Déu. Sèrbia no ha arribat fins a Viena, només a 40 quilòmetres de Zagreb, però ¿hi ha gent? Embogit s'ha quedat, el poble serbi, després de cinc anys de propaganda televisiva i del rentat de cervell sobre el complot mundial contra ell. Està pressionat pel Vaticà i l'Islam fonamentalista, i no veu ni vol veure els crims que s'estan cometent en el seu nom.

Neteja ètnica

Sota el pes d'un any d'embarcament mundial, l'economia sèrbia no ha pas decaigut, simplement ha desaparegut. Tornen a introduir-se els carros amb cavalls com a mitjà de transport. La farina, l'oli, el sucre, es reparteixen amb tiquets, com després de la segona guerra mundial.

Fa un any que no s'ha pagat el petroli als russos. No hi ha medicaments ni material bàsic als hospitals. La llet s'aconsegueix amb recepta mèdica, que s'estén únicament a les embarassades i als nens a la guarderia. La màquina de la guerra encara no ha parat, mentre a Belgrad hom pot veure conduint els seus Mercedes aquells que han fet diners amb la guerra.

Tothom sap que hi ha centenars de milers de morts, neteja ètnica, camps de concentració i d'extermini... De Sèrbia, se n'han anat més de tres-cents mil homes joves que s'han escapat de la mobilització, del menyspreu i del desgavell polític, i per la falta de perspectives de futur. L'embarcament ja ha destruït Sèrbia, però no ha aconseguit parar la guerra a Bòsnia. Quan un dia per fi s'aturi, aquella terra s'haurà quedat sense gent. Aquells pocs que s'hagin quedat tancats a

— **"A Anglaterra i
Alemanya, si et quedes al
despatx més de deu minuts,
ja tens feina assegurada.
Aquí és diferent"** —

casa seva i sense esperances d'aconseguir algun visat en alguna de les ambaixades estrangeres estriparan les pàgines groguenques dels diaris per fer confetti per als alliberadors de Belgrad del feixisme.

Quin aspecte tindrà Sarajevo, llavors? Un amic m'ha escrit: "Tu te n'has anat i has canviat de paisatge. Jo encara visc a la mateixa casa, treballo a la mateixa oficina, no m'he mogut de la ciutat, però el meu paisatge canvia literalment amb cada bomba". Aquest amic no volia deixar el seu Sarajevo. En el darrer dels molts censos que es fan a Sarajevo sota setge es va declarar iugoslau. Descendent d'una tribu eslava que es va instal·lar als Balcans al segle sisè de la nostra era: ciutadà d'un país que no existeix. És un dels pocs que es van declarar iugoslaus, però fins i tot això és possible a Sarajevo. "No es pot tenir fe en els polítics. En aquests territoris no hi ha ni un sol humanoide d'aquesta espècie en qui pugui creure", em va escriure un altre amic. "Només la gent que treballen en les organitzacions humanitàries es mereixen el meu respecte i la meua admiració. Truca'm per telèfon, si pots". Desgraciadament no puc, perquè Espanya no ha firmat l'acord per usar el telèfon satèl·lit per trucar directament als números particulars de Sarajevo; aquesta serà la meua resposta en la carta que viatjarà uns dos mesos fins que li arribi. Em va ofendre la declaració del ministre espanyol de Defensa: "Espanya ha donat deu vides per a la defensa dels corredors humanitaris a Bòsnia". Hi havia més de dos mil iugoslaus a les brigades internacionals que van venir a defensar la República espanyola; més de vuit-cents hi van morir. L'única idea i premi que

tenien era l'internacionalisme. On són ara aquells homes? Als soterranis de la destruïda Sarajevo? A les cues per al menjar a Belgrad? A Split, sota reduccions de l'electricitat, mirant la bandera de la jove democràcia croata, la mateixa bandera que ja un cop (durant la segona guerra mundial), lluitant contra el feixisme van tirar a terra? Itàlia aprova les pensions a aquells que lluitaren sota el Duce. S'adjudiquen jubilacions als seguidors de la Wehrmacht. Però què passa amb els combatents de les brigades internacionals a la guerra civil espanyola?

A final d'octubre vaig començar a escriure el guió d'un drama. Vaig descobrir al Col·legi un concurs de la fundació ACTA. Necessito diners per investigar el material filmogràfic de la guerra civil espanyola. El concurs es limita només a Catalunya, però tant se val; aquí la resistència al franquisme va ser la més forta durant la guerra. Susan Sontag va escriure que l'ètica dels intel·lectuals dels anys trenta es diferencia diametralment de la d'avui, en benefici de la primera. En el temps de recessió l'intel·lectual s'acostava més a "l'home comú". Avui li resulta més difícil privar-se de les seves classes a la Sorbona, de la seva masia a la Toscana, de l'amant a París. Però Sarajevo el van declarar el centre cultural d'Europa! No ho era, abans? Ja és novembre. Sona el telèfon. Truquen uns amics polonesos que viuen a prop de nosaltres. Diuen que hi ha una possibilitat de feina al Pirineu, com a conserge d'un hotel. El sou és més que decent, l'allotjament assegurat. Tatiana i jo ho acceptariem. Sempre que he tingut temps difícils, les muntanyes m'han ajudat. El contracte és per un any. Temps suficient per escriure el guió. ●

Dos periodistes iugoslaus que treballen actualment a Sarajevo, fotografiats durant una recent visita a Barcelona. A l'esquerra, Sahim Sisic, càmera i realitzador de televisió, i a la dreta Milomir Kovacevic, fotògraf del diari Oslobođenje.

INTERVIEW: BISA TURKOVIC
VJERUJEM U DOBROSUSJEDSTVO

KATKO ELDRONCI
» ČETVEROČLANA BANDA NA ČELU

NEZADIVOLJIVOST I BEGRAD SVOJE S

LIST
CODINE
U SVIJETU
1992

OSLOBODEN

NEZAVISNI EUROPSKI TIJEDNIK

SARAJEVOŠTAHER DA APILA TRAJA 1992

BOSNA I HERCEGOVINA

MUŠKARCI
PROVINCIJE 1, 2, 7, 9

ŽENSKE
PROVINCIJE 3, 4, 10

PROVINCIJE 2, 4, 6

Ime Bosne

U 2111

PI
sve
jo

— **“Sèrbia pot arribar fins a Viena, però ¿hi haurà gent que hi visqui?”** —